

До спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03
у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України

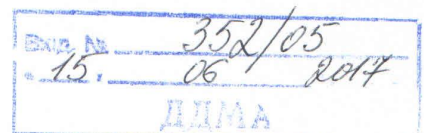
**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

на дисертаційну роботу Кузнецова Владислава Юрійовича на тему
«Організаційно-економічне забезпечення енергоефективної поведінки
промислового підприємства», подану до спеціалізованої вченої ради
Д 12.105.03 на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами
економічної діяльності)

Детальний аналіз змісту дисертації, автореферату, публікацій та матеріалів впровадження Кузнецова Владислава Юрійовича на тему «Організаційно-економічне забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності, наукової новизни, практичного значення та загальної оцінки роботи.

1. Актуальність теми дослідження.

Посилення обмеженості енергетичних ресурсів та матеріалів у світі та в Україні, енергомісткі технології, що використовуються вітчизняними підприємствами промислового сектору економіки, призводять до погіршення фінансово-економічних показників господарської діяльності, що унеможлиблює реалізацію процесів модернізації та технічного оновлення виробничого потенціалу, обумовлює зростання непродуктивних витрат, що у підсумку становить загрози довгостроковому розвитку промислових підприємства. В цих умовах нагальним завданням є формування теоретико-методологічних засад, розробка науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства, що дозволить оптимізувати витрати та забезпечити інтенсифікацію розвитку. Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертаційного дослідження Кузнецова В.Ю., виконаного на тему «Організаційно-економічне забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства», метою якого є поглиблення концептуальних засад, розвиток науково-методичних положень та інструментів щодо формування організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства (стор. 7 дисертації; стор. 2 автореферату). Слід визнати актуальність та значущість для розвинення теорії та практики управління перелік наукових завдань за темою дисертації, основні наукові положення та висновки.

2. Наукова новизна результатів дослідження.

Детальний аналіз наукових положень та висновків, представлених у дисертації, авторефераті, опублікованих наукових працях дозволяє констатувати, що вони сформульовані автором самостійно, містять елементи наукової новизни і в сукупності відображають особистий внесок автора у розвиток теоретичних та науково-методичних засад організаційно-економічне забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства. Слід відзначити, що методологічною основою дисертаційної роботи є система наукових принципів, форм і способів науково-дослідницької діяльності, фундаментальні, загальнонаукові принципи і методи проведення досліджень, загальні та спеціальні економічні закони, зокрема закон вартості, закон спадаючої граничної продуктивності та закон економії часу, фундаментальні положення економічної теорії, теорії ефективності, теорії управління. Вважаємо, що одержані результати дослідження є достовірними, оскільки вони підкріплюються такими методами проведення економічних досліджень як: узагальнення, аналізу та синтезу, економіко-математичного моделювання, функціонально-цільовий підхід, статистичний та порівняльний методи, процесний і ситуаційний підходи, методи сценарного аналізу, абстрактно-логічний підхід.

Наукова новизна представлених в дисертації основних положень, висновків та рекомендацій полягає у поглибленні теоретико-методичних основ і розробці наукових засад практичного інструментарію організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства.

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії та практики управління та формування умов забезпечення ефективної господарської діяльності промислових підприємств на засадах енергоефективної поведінки. Особливої уваги заслуговують основні наукові результати, зміст яких полягає у такому.

У першому розділі дисертації на засадах використання загальних та спеціальних економічних законів, зокрема закону вартості, закону спадаючої граничної продуктивності та закону економії часу, фундаментальних положень економічної теорії, теорії ефективності, теорії управління уточнено змісту понять «енергія», «енергетичні матеріали та ресурси», які запропоновано трактувати з позиції участі залежно від специфіки господарської діяльності промислового підприємства у формуванні рівня собівартості виробленої продукції та отримуваного прибутку від реалізації, з позиції створення частки доданої вартості, яка показує перевищення вартості виробленої продукції над вартістю всіх використаних для її виробництва та збуту ресурсів (стор. 13-24). Дослідження специфіки сучасного економічного простору, однією з особливостей якого є посилення обмеженості енергетичних ресурсів та матеріалів, підвищення рівня конкурентної боротьби за доступ до них, дозволило автору обґрунтувати необхідність запровадження поняття «енергетична ефективність поведінки промислового підприємства» (стор. 30-41). Зміст наведеного поняття розкрито через спроможність підприємства адаптуватися відповідно до умов господарювання, що постійно змінюються, і факторів інтенсивності залучення та споживання енергетичних матеріалів і ресурсів, комбінація яких у певні моменти часу змінюється під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища, зокрема

частоти та інтенсивності інвестування. Це дозволило автору всебічно розглянути проблему енергозбереження та енергозаощадження на промисловому підприємстві та сформулювати концептуальні положення з організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства, що характеризуються науковою новизною (рис. 1.2 на стор 53). Значення уточнених положень запропонованої концепції полягає в створенні передумов до підвищення рівня сталості в розвитку, інтенсифікації господарських процесів, забезпечення адаптивності до змін та ефективного опору до кризових станів.

У другому розділі дисертації проведено ґрунтовне аналітичне дослідження стану та перспектив посилення залежності господарської діяльності промислових підприємств від рівня інтенсивності споживання енергетичних ресурсів та матеріалів (стор. 63-67), зроблено висновок про переважне домінування екстенсивного типу розвитку промислових підприємств (стор. 70-75). Автором вірно відзначається, що на сучасному етапі розвитку країн Євросоюзу та України, який характеризується наявністю кризових явищ, забезпечення енергоефективної поведінки набуває актуальності для енергогенеруючих підприємств, особливою технологічного ланцюга яких є споживання первинних енергетичних матеріалів і ресурсів та їх перероблення на вторинні енергетичні ресурси. Для підвищення якості управлінських рішень з організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства автором виконано систематизацію факторів організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства (стор. 110-115). Оригінальною розробкою слід вважати виконану в дисертації оцінку на пряму зміни рівня актуальності інвестування заходів із підвищення енергоефективності поведінки промислового підприємства залежно від спрямованості та міри впливу, що дозволяє оцінити готовність підприємства до досягнення інтенсифікації розвитку при розподілі ресурсів у межах горизонтально-інтегрованої структури, до складу якої входить промислове підприємство.

Практичного значення набувають авторські розробки у сфері удосконалення інструментарію організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства за рахунок уточнення структури та основних складових такого забезпечення (стор. 120-130). Науковий інтерес викликає позиція автора, що прийняття та реалізація інвестиційних рішень становить ресурсне підґрунтя системи організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства, яке призначене для актуалізації факторів управлінського впливу і компенсації витрат для реалізації заходів з інтенсифікації розвитку та максимізації потенціалу економічного зростання. З огляду на це слід визнати своєчасність та оригінальність наукових розробок у частині формування процедури прийняття інвестиційних рішень щодо забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства на засадах використання функції корисності, яка представлена функціональною залежністю оптимального обсягу інвестицій від формування певної комбінації факторів мотивації забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства (стор. 131-145). Науковою новизною та практичною значущістю характеризуються пропозиції щодо оцінювання синергетичного результату як міри участі

управляючої компанії в організаційно-економічному забезпеченні енергоефективної поведінки (стор. 150-159). Це дозволяє приймати випереджаючі рішення, залежно від значення синергетичного результату якого процес організаційно-економічного забезпечення може бути визнаний як інтенсивний або екстенсивний

Як свідчать результати апробації методів і моделей прийняття управлінських рішень з організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства розроблений інструментарій дозволяє здійснити оцінку ефективності пропонуваніх заходів і відібрати для реалізації заходи, оптимальні з позицій зростання синергетичного результату.

3. Характеристика наукових результатів у цілому з точки зору ступеня обґрунтованості положень, достовірності висновків і рекомендацій.

Наукові положення, рекомендацій та висновки, сформульовані в дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими та достовірними, що забезпечується використаними автором науковими методами та підходами. Основні положення дисертаційної роботи базуються на систематизації, критичному аналізі та узагальненні результатів досліджень провідних вітчизняних й зарубіжних вчених з питань прийняття розробки та реалізації управлінських рішень у сфері енергозбереження та енергозаощадження на промислових підприємствах.

Здобувачем чітко сформовано мету роботи, яка відповідає темі дисертаційної роботи та з дотриманням наукової логіки трансформується в систему поставлених і вирішених в роботі завдань (стор. 6-7 дисертації). Поставлені завдання структурно та логічно узгоджені між собою, а їх кількість достатня для всебічного розкриття теми дисертації у відповідності з визначеною метою. Робота має логічну структуру, побудована послідовно та згідно вимог до дисертаційних робіт. Отримані наукові положення автором сформульовано з дотриманням наукової логіки, кожному з них відповідають одержані наукові результати, що мають наукову новизну.

Основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчі та нормативно-правові акти, офіційні статистичні дані, результати незалежних економічних досліджень. Висновки та пропозиції автора, викладені у дисертаційній роботі, повністю відображають основні результати проведеного дослідження і є логічно обґрунтованим підсумком виконаної наукової роботи.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження підтверджується їх апробацією на наукових та науково-практичних конференціях різних рівнів, публікаціями у наукових фахових виданнях України та періодичних виданнях інших держав, виданнях, що включено до міжнародних наукометричних баз даних.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Тематика дисертаційної роботи відповідає планам науково-дослідних робіт ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» за темою «Управління енергоефективністю стратегічного розвитку виробничих підприємств на основі

ресурсозберігаючих технологій і процесів» (номер державної реєстрації 0113U002246, 2013-2016 рр.) та Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за темою: «Організаційно-економічний механізм диверсифікації джерел енергопостачання на основі впровадження технологій відновлюваних та альтернативних джерел енергії» (номер державної реєстрації 0116U003613, 2016 р.), в рамках яких автором уточнено економічну природу енергетичних ресурсів промислового підприємства та розроблено рекомендації з оцінки інвестиційних проектів у забезпечення енергоефективної поведінки суб'єктів господарювання.

5. Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів.

Теоретична значущість результатів, що отримані у процесі дослідження, полягає в розвиненні теорії управління та теорії ефективності у частині уточнення економічного змісту понять «енергетичні матеріали» і «енергетичні ресурси» за типами та видами на підставі визначення їх місця та значення у створенні доданої вартості, доповнення термінологічного апарату поняттям «енергоефективна поведінка промислового підприємства», уточненні складових концепції організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства.

Запропоновані рекомендації мають практичне значення, оскільки на основі одержаних наукових результатів можливим є здійснення оцінки умов посилення мотивації інвесторів та зацікавленості підприємств у здійсненні інвестицій до програм ресурсозбереження з метою покращення показників фінансово-економічного стану. Практичне значення мають розробки з обґрунтування інвестицій в заходи з організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства; удосконалений інструментарій оцінювання синергетичного результату реалізації організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства.

Наукові результати, концептуальні положення та практичні рекомендації за підсумками дослідження отримали схвалення Луганською обласною державною адміністрацією Луганської обласної військово-цивільної адміністрації (довідка № 66/11-750 від 11.11.2016 р.), ПАТ «Центренерго» Вуглегірська ТЕС (довідка № 4722 від 01.11.2016 р.), ПАТ «Центренерго» Трипільська ТЕС (довідка № 01-5275 від 07.11.2016 р.).

Окремі науково-методичні положення та практичні рекомендації, представлені в дисертації, використано в навчальному процесі ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (м. Покровськ) для розробки навчально-методичного забезпечення дисциплін «Управління конкурентоспроможністю підприємства», «Управління міжнародними проектами», «Міжнародні бізнес-стратегії», «Організація управлінського обліку за бізнес-процесами» (довідка № 1-5/70 від 25.10.2016 р.).

6. Повнота викладення наукових положень, висновків й рекомендацій в опублікованих працях.

Публікації здобувача в повній мірі відображають основні наукові

результати, концептуальні положення та зміст практичних рекомендацій за підсумками проведеного дослідження.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 17 наукових публікаціях, з яких вісім – у фахових виданнях, одна – в іноземному, з них шість – у виданнях, що включено до наукометричних баз, один розділ у колективній монографії (зарубіжне видання), сім тез у матеріалах конференції. Загальний обсяг публікацій становить 6,99 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 4,76 ум.-друк. арк.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які належать особисто автору.

7. Структура дисертаційної роботи

Структура дисертації чітка і послідовна, що надало можливість глибоко розкрити тему та вирішити поставлені дослідницькі завдання. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 200 найменування та 5 додатків. Основний текст викладено на 200 сторінках, що містить 11 рисунків і 19 таблиць.

8. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційну роботу написано професійною науковою мовою з дотриманням логіки у порядку викладу тексту. Вона характеризується цілісністю й завершеністю, її зміст повністю розкриває мету дослідження й відповідає поставленим завданням наукового дослідження.

Обсяг, структура та оформлення дисертаційної роботи відповідають встановленим вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

9. Відповідність автореферату змісту дисертації.

Автореферат дисертації в стислій формі відображає основні положення дисертаційної роботи, в повній мірі розкриває результати, що отримано у процесі дослідження, ступінь наукової новизни розробок, зміст висновків та практичних рекомендацій за підсумками дослідження та є ідентичним дисертації за своєю структурою.

Структура, зміст та оформлення автореферату відповідають вимогам, що пред'являються до авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

10. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

Відзначаючи достатньо високий науковий рівень виконаного дослідження, слід зауважити, що деякі положення дисертаційної роботи Кузнецова В.Ю. мають дискусійний характер.

1. Представлена в дисертації концепція організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства заснована на теорії управління, яка вимагає застосування класичних функцій менеджменту – мотивація, планування, організація, контроль та регулювання. Запропоновані теоретично-методичні підходи та практичні рекомендації, орієнтовані, переважно,

на реалізацію функцій мотивації, планування та організації. Функції контролю та регулювання представлено в розробленому інструментарію недостатньою мірою.

2. Враховуючі актуальність заходів із забезпечення енергозбереження на промислових підприємствах, що регламентується рядом діючих нормативних документів, зокрема Енергетичною стратегією на період до 2030 року (Розпорядження КМУ від 24.07.2013 р. № 1071-р), доцільним є формування інструментарію оцінювання ефективності використання альтернативних джерел енергії, що є необмеженими та поновлюваними.

3. Як вірно відзначає автор більшість традиційних енергетичних матеріалів та ресурсів, що використовуються у практиці господарювання, є обмеженими (стор. 17-21). Слід пояснити, яким чином фактор обмеженості враховано при побудові відповідного інструментарію організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства, надати кількісні характеристики.

4. В дисертації виконано детальний аналіз зв'язку між результатами господарювання в Україні та споживання енергоресурсів (п. 2.1). Враховуючи спрямованість сучасного суспільства на використання альтернативних джерел енергії, доцільним є посилення виконаного дослідження оцінками стану та перспектив використання альтернативних енергоресурсів в практиці господарювання, навести порівняльну характеристику ситуації в Україні та розвинутими європейськими країнами.

5. Одним із важливих факторів організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства є діюча система оподаткування, яка передбачає зниження ставок оподаткування при використанні відновлювальної енергії або впровадженні безвідходних ресурсо- і енергозберігаючих технологій. Дослідження безумовно виграло б за умови розгляду діючої системи екологічних платежів як важливого інструмента реалізації концепції організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства

6. У п.3.1 дисертації наведено структуру організаційно-економічного забезпечення енергетичної ефективності поведінки промислового підприємства, що орієнтує на врахування приватних інтересів промислового підприємства та екстернальних соціально-економічних ефектів для споживачів та ділових партнерів підприємства-виробника, які можуть вступати до протиріччя та обумовлювати конфліктні ситуації, пов'язані із цінними характеристиками виробленої продукції, параметрами якості тощо. Було б доцільним представити авторську позицію щодо узгодження інтересів цільових груп при забезпеченні енергетичної ефективності поведінки промислового підприємства в конфліктних ситуаціях.

7. Автором розроблено інструментарій обґрунтування інвестицій в заходи з організаційно-економічного забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства, що заснований на використанні функцій корисності (пункт 3.2 дисертації). Слід пояснити, чи замінює наведений підхід необхідність використання традиційних показників оцінки ефективності інвестицій, а саме чистої дисконтованої вартості, внутрішньої ренти, терміну окупності тощо, які рекомендовані UNIDO, або є таким, що доповнює класичні показники оцінювання.

8. Розроблений в дисертації інструментарій інвестиційного забезпечення заходів з енергозаощадження та енергозбереження на промисловому підприємстві розкриває, переважно, зміст організаційно-економічних методів впливу через ретроспективну оцінку показників інвестування (п.3.2, стор. 149-158). Практичний інтерес викликають прогностичні параметри синергетичного ефекту при використанні запропонованого інструментарію.

Наведені зауваження не знижують теоретичної та практичної значущості дисертаційної роботи, загальної позитивної оцінки наукової новизни отриманих результатів виконання поставлених в дисертації завдань.

11. Загальний висновок за дисертацією.

Представлену дисертаційну роботу виконано на належному науковому рівні. На цій підставі можна констатувати, що дисертація Кузнецова В.Ю. «Організаційно-економічне забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства» є цілісною, завершеною науковою працею, що містить науково-обґрунтовані теоретико-методологічні, науково-методичні та практичні результати, які у сукупності дозволяють вирішити важливу наукову задачу підвищення ефективності господарської діяльності підприємств на основі забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства.

Тема роботи, об'єкт та предмет дослідження, її зміст, а також положення та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Результати дисертаційної роботи, що отримані у процесі дослідження, у повному обсязі відображено у відкритому друці, вони пройшли апробацію на науково-практичних конференціях. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим вимогам. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Аналіз тексту дисертаційної роботи Кузнецова В.Ю. «Організаційно-економічне забезпечення енергоефективної поведінки промислового підприємства» дозволяє дійти висновку, що робота відповідає вимогам пп. пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови № 656 від 19 серпня 2015 р.), а її автор – Кузнецов Владислав Юрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
декан факультету психології, економіки
управління ДВНЗ «Донецький державний
педагогічний університет»
Міністерства освіти і науки України
(м.Слов'янськ)

Д.О. Лазаренко